

PRETEKLOST NA DOSEGU KLIKA

NA KRATKO
O PROJEKTU
str. 4

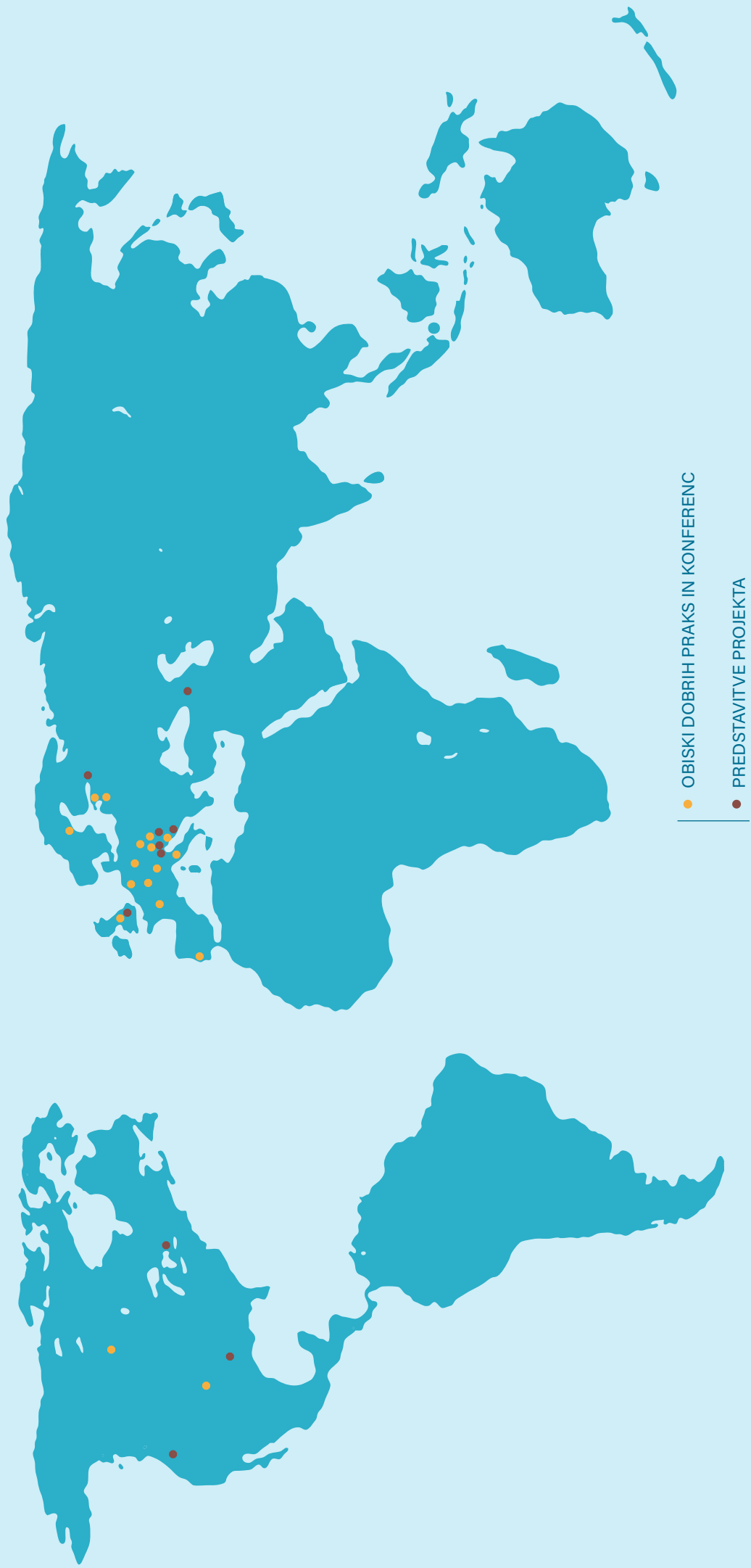
REŠITVE ZA USTVARJALCE
GRADIVA V DIGITALNI OBLIKI
str. 6

REŠITVE ZA SLOVENSKO
JAVNO ARHIVSKO
SLUŽBO
str. 12

REŠITVE ZA
UPORABNIKE
str. 15

SEZNANJANJE JAVNOSTI
S POTEKOM IN REZULTATI
PROJEKTA
str. 20

V okviru projekta e-ARH.si smo doslej priredili štiri mednarodne konference, sodelovali na več kot 50 mednarodnih in nacionalnih dogodkih in rezultate svojega dela predstavljali v 10 državah na treh celinah po vsem svetu.

Uvod

Nove digitalne tehnologije ponujajo vedno nove priložnosti za izboljšave in povečanje učinkovitosti na vseh področjih našega vsakodnevnega delovanja. V naše okolje vstopajo pojmi, kot so digitizacija, digitalizacija, virtualizacija, digitalna transformacija, umetna inteligenca. Skladno s tem se korenito spreminjajo tudi strokovni delovni procesi v slovenski javni arhivski službi. Nadvse uspešno se z izzivi digitalizacije osnovnih arhivskih procesov spopadamo v okviru projekta vzpostavitve slovenskega elektronskega arhiva oz. projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020, katerega temeljni cilj je ohranjanja digitalne kulturne dediščine za nas in naše potomce.

V novičniku, izdanem v času četrte letne mednarodne konference projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020, najdete novosti, ki so rezultat širokega nabora intenzivnih aktivnosti članov projektne skupine omenjenega projekta. Dosežki projekta predstavljajo izjemne premike v smeri modernizacije arhivsko informacijske stroke, s čimer uspešno sledimo zastavljeni viziji, po kateri želimo postati vodilni v inovacijah na področju e-arhiviranja v Republiki Sloveniji in širši regiji.

PRETEKLOST
NA DOSEGU KLIKA

NA KRATKO O PROJEKTU

Leta 2016, s sprejetjem nove strategije in izvedbenega načrta razvoja e-ARH.si za obdobje do 2020, nam je uspelo pridobiti malo večjo finančno podporo, v večjem

delu (80%) s strani Evropske unije. Na teh temeljih smo leta 2016 vzpostavili skupen projekt, s katerim smo pristopili k realizaciji načrtanih strateških ciljev.

2006

ZAKON O VARSTVU
DOKUMENTARNEGA
IN ARHIVSKEGA GRADIVA
59. ČLEN

2008 - 2009

ŠTUDIJA
IZVEDLJIVOSTI
E-ARHIVA

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj
Kohезijski sklad
Evropski socialni sklad

2013 - 2015

PROJEKT e-ARH.si
OP RR

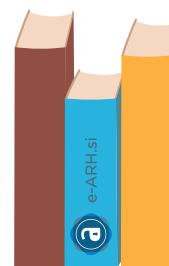
2007

PRVI PREVZEM
GRADIVA
V DIGITALNI OBLIKI

2010

STRATEGIJA IN
IZVEDBENI NAČRT
2010 - 2015 (e-ARH.si)

2016

STRATEGIJA IN
IZVEDBENI NAČRT
2016 - 2010

2016 - 2020

PROJEKT e-ARH.si EES

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Na kratko o projektu

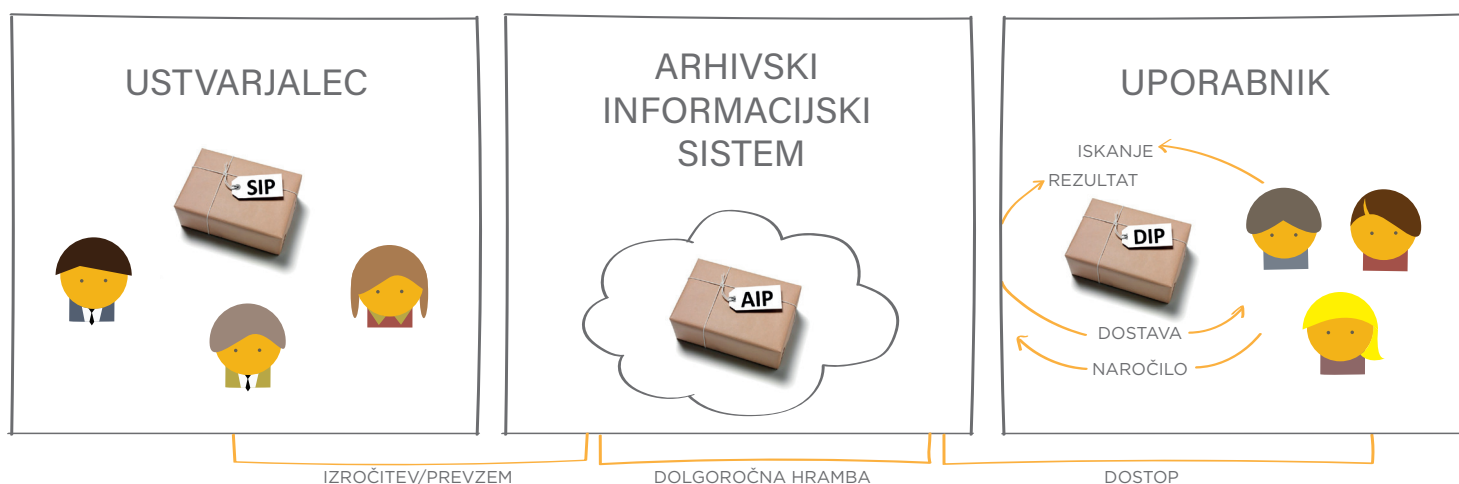
Poslovni model slovenskega elektronskega arhiva e-ARH.si temelji na mednarodnem standardu ISO 14721 oziroma referenčnem modelu OAIS (Open Archival Information System). Osnovni koncept modela OAIS je informacijski paket (IP), ki se od svojega vstopa v arhivski informacijski sistem (AIS) do njegovega izhoda, spreminja in lahko prevzema tri različne oblike, odvisno od procesa, v katerem se nahaja:

” ” ALI STE VEDELI

... da trenutno v projektu e-ARH.si: ESS 2016 – 2020 sodeluje 57 zaposlenih v slovenski javni arhivski službi, kar predstavlja skoraj tretjino vseh zaposlenih?

” ”

SPREJEMNI INFORMACIJSKI PAKET (SIP):

predstavlja zaokroženo celoto, v kateri ustvarjalec arhivu izroči arhivsko gradivo v digitalni obliki v skladu z navodili pristojnega arhiva;

ARHIVSKI INFORMACIJSKI PAKET (AIP):

predstavlja paket digitalnega arhivskega gradiva, ki se hrani v arhivskem informacijskem sistemu (AIS);

DOSTOPNI ARHIVSKI PAKET (DIP):

informacijski paket, izpeljan iz enega ali več AIP-jev, ki ga arhiv pošlje uporabniku kot odgovor na njegovo zahtevo v OAIS-u.

STRATEGIJA IN IZVEDBENI NAČRT

razvoja slovenskega javnega e-arhiva e-ARH.si za obdobje 2016 - 2020 sta bila pripravljena na podlagi različnih strokovnih izhodišč, med vidnejše sodijo:

- dolgoročnost izvedbe e-ARH.si v neposrednem upravljanju in pod nadzorom slovenske javne arhivske službe (SJAS),
- zakonske zahteve, predvsem Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) ter njemu podrejenih predpisov,
- sodelovanje z drugimi državnimi institucijami in ustvarjalci arhivskega gradiva,
- standardi in dobre prakse (predvsem standard ISO 14721,
- razpoložljivost digitalnega arhivskega gradiva,
- digitalizacija že prevzetega arhivskega gradiva v fizični obliki.

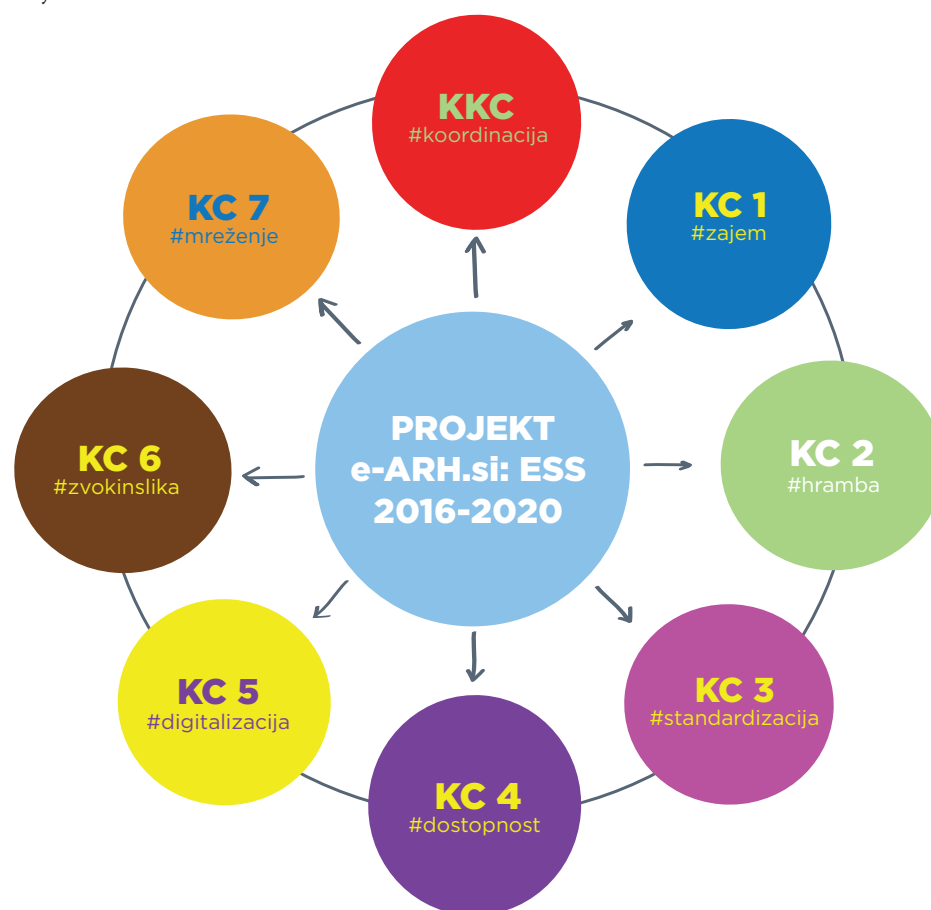
PROJEKTNA SKUPINA

je razdeljena v t. i. kompetenčne centre, ki vsebinsko pokrivajo vsa temeljna področja delovanja javne arhivske službe.

Ključna naloga Krovnega kompetenčnega centra (KKC) je skrb, da člani projektne skupine medsebojno komunicirajo, skupaj delajo na projektnih nalogah v okviru kompetenčnih centrov in si pri tem izmenjujejo spoznanja, izkušnje in projektno dokumentacijo. Poleg tega je KKC zadolžen tudi za:

- načrtovanje, spremljanje in usklajevanje letnih operativnih planov na ravni celotnega projekta in posameznih KC;
- izvajanje projekta v okviru načrtovanih finančnih sredstev;

- izvajanje administrativne kontrole projekta;
- dokumentiranje projekta in izmenjavo dokumentacije med člani projekta;
- implementacijo modela CAF.

ALI STE VEDELI

... da smo na projektu zaposlili tudi strokovnjake z znanji na področju avdio/video gradiva in prostorskih podatkov?

IMPLEMENTACIJA MODELA KAKOVOSTI (CAF)

Enega od strateških ciljev je projektna skupina dosegla že januarja 2019. Arhiv Republike Slovenije (Arhiv RS) - v nadaljevanju uporabljamo le Arhiv RS je prejel priznanje "CAF začetnik", saj je v okviru projekta e-ARH.si: ESS 2016-2020 izvedel samoocenitev po načelih CAF (angleško Common Assessment Framework). Skupni ocenjevalni okvir ali CAF je orodje, ki ga organizacije v javnem sektorju po vsej Evropi lahko enostavno uporabljajo

kot pripomoček pri uporabi tehnik za obvladovanje kakovosti, z namenom, da bi izboljšale svoje delovanje. S pridobitvijo certifikata CAF je projekt vzpostavitve slovenskega elektronskega arhiva dosegel svoj prvi kazalnik "Implementacija sistema kakovosti (CAF)". Kazalnik je bil načrtovan šele v letu 2020, a se je projektna skupina zaradi njegove pomembnosti in koristnosti odločila, da z njegovo pridobitvijo ne bo odlašala.

IZVEDBA PREVERJANJA IZVAJANJA PROJEKTA NA KRAJU SAMEM

Julija 2019 smo imeli s strani Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko izvedeno prvo preverjanje izvajanja projekta e-ARH.si: ESS 2016 - 2020 na kraju samem. Kontrola je pokazala, da projekt izvajamo skladno s projektnim planom in ni našla na vseh področjih pregleda nikakršnih odstopanj.

Rešitve

ZA USTVARJALCE GRADIVA V DIGITALNI OBLIKI

Digitalno arhivsko gradivo je, prav tako kot papirno, kulturni spomenik, kulturna dediščina najvišjega ranga, tisti del dokumentarnega gradiva, ki ima trajen pomen za zgodovino, druge značnosti in kulturo ter trajen pomen za pravno varnost oseb. Nastane pri delovanju ustvarjalcev javnega arhivskega gradiva in se ga po vnaprej določenih kriterijih odbere iz celote dokumentarnega gradiva. Pri vrednotenju dokumentarnega gradiva pristojni arhiv sodeluje z ustvarjalcem, saj pravilno odločanje, kaj konkretno je arhivsko, ni mogoče brez temeljitega vpogleda v ustvarjalčevo delo in ravnanje z gradivom. Plod sodelovanja je izdano t

i pisno strokovno navodilo za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega, ki ga pristojni arhiv izda ustvarjalcu in v katerem konkretno določi njegovo arhivsko gradivo. Ob izdaji tega navodila bi v prispodobi lahko rekli: »In arhivsko gradivo je prepoznano.« Digitalno gradivo je mnogo ranljivejše kot papirno in zahteva stalen angažma arhiva in ustvarjalca od samega nastanka. Pomembna je ustrezna izbira strojne in programske opreme ter premišljena organizacija ravnanja z natančno določenimi postopki zajema in hrambe. Ustvarjalec jih uredi s svojimi notranjimi pravili. Pri njihovi pripravi mu arhivski strokovnjaki svetujemo, državni arhiv pa

izvede presojo, ali so skladni s predpisi. Za zagotavljanje celovite uporabe digitalnega arhivskega gradiva v vedno novih tehničnih okoljih – ustvarjalci sami ga prenašajo v nove informacijske sisteme, slovenski arhivi pa ga bomo varno hranili »večno« brez izvirne programske opreme – in za ohranitev njegove avtentične vsebine moramo ohraniti še informacije, ki niso vselej njegov sestavni del. Zato arhiv izda ustvarjalcu, ko arhivsko digitalno gradivo »živi« še v svojem izvirnem okolju, t. i. dodatna strokovno-tehnična navodila z vsebinskimi in tehničnimi napotki za zagotavljanje njegovega varstva pred izročitvijo in prevzemom v pristojni arhiv.

KLJUČNE REŠITVE, NAMENJENE USTVARJALCEM ARHIVSKEGA GRADIVA

- Metodologija ocene tveganja in podpora s programskim orodjem.
- Svetovanje pri pripravi notranjih pravil.
- Program usposabljanja in katalog znanja.
- Strokovno tehnična navodila.
- Urejevalnik SIP.
- Pravilnik o enotnih tehnoloških zahtevah.
- Programska orodja za pretvorbo gradiva v formate (pretvorniki), primerna za dolgoročno hrambo in validacijo.
- Programska oprema za popisovanje arhivskega gradiva za zamejske Slovence.

METODOLOGIJA OCENE TVEGANJA IN PODPORA S PROGRAMSKIM ORODJEM

V strategiji razvoja e-ARH.si posebej izpostavljamo, da je obvladovanje tveganj in izzivov, povezanih z dolgoročnim ohranjanjem digitalnega gradiva skozi njegov celoten življenjski cikel, skupna odgovornost tako ustvarjalca tega gradiva kot tudi arhivov, ki to gradivo prevzamejo. Arhivi imamo pomembno vlogo pri usmerjanju ter vzpodbujanju ustvarjalcev,

da bodo na podlagi lastne ocene tveganja vzpostavili ustrezne ukrepe za obvladovanje digitalnega gradiva in s tem zagotavljali njegovo hrambo pri sebi vse do njegove predaje v e-ARH.si. Da bi lahko pripravili enotne metodologije ocenjevanja tveganj ogroženosti digitalnega gradiva in njihovega upravljanja ter nabavili programsko opremo za podporo, smo najprej proučili različne standarde (ISO 27001, ISO 18128 idr.) in metodologije za izdelavo in upravljanje s tveganji. Glede na pridobljena znanja smo izdelali lastno metodologijo ocene in upravljanja s tveganji. Za naše ustvarjalce periodično že izvajamo delavnice, kjer jim to metodologijo tudi predstavljamo. Hkrati smo na trgu poiskali obstoječe programske rešitve (trenutno jih analiziramo), s katerimi je mogoče izdelati oceno tveganja in nato s temi tveganji upravljati. Končni cilj je, da nabavljeno programsko opremo brezplačno ponudimo v uporabo našim ustvarjalcem: predvidena je njena namestitev v državni računalniški oblak pod upravljanjem Ministrstva za javno upravo, uporaba bo kontrolirana na podlagi dostopnih pravic in bo izključno za ustvarjalce arhivskega gradiva.

ALI STE VEDELI

...da je bilo od leta 2013 izgubljenih oz. ukradenih skoraj 14.717.618.286 digitalnih zapisov?

na dan
5.875.297

na uro
244.804

na min
4.080

na sek
68

(Vir: Gemalto, <https://breachlevelindex.com/>, 2019)

POENOTENJE PROGRAMA USPOSABLJANJ ZA USTVARJALCE ARHIVSKEGA GRADIVA IN KATALOG ZNANJA

Znanje v obliki izobraževanj slovenski arhivi ustvarjalcem arhivskega gradiva ponujamo že več kot tretjino stoletja. Poseben pravilnik, ki arhivom nalaga organiziranje preizkusov strokovne usposobljenosti in usposabljanj kot pripravo nanje, pa je po zadnji prenovi vnesel zahtevo po programu, ki ga sprejme Svet direktorjev arhivov, in s tem sprožil prizadevanja za njegovo poenotenje. V projektni nalogi smo po pregledu domačih in tujih praks sestavili načrt za poenotenje programa z opredeljenimi cilji in načinom uresničenja. Oblikovali smo katalog s podrobno opredeljenimi znanji, ki jih bo moral na preizkusu pokazati kandidat in iz njega sestaviti program usposabljanj. Nadaljnje projektne aktivnosti bodo prinesle še gradivo za predavatelje in udeležence. Upoštevali bomo potrebe različnih skupin ustvarjalcev arhivskega

gradiva, ki so v pristojnosti državnega in regionalnih arhivov.

Do sedaj smo izvedli
3 DELAVNICE,
ki se jih je udeležilo
68 ZAPOSLENIH
pri ustvarjalcih
arhivskega gradiva.

ALI STE VEDELI

..da bo število digitalnih zapisov v globalni sferi iz 33 ZB leta 2018 narastlo na 175 ZB leta 2025?

(Vir: Reinsel, D., Gantz, J., & Rydning, J. Data Age 2025, IDC, Nov 2018)

SVETOVANJE PRI PRIPRAVI NOTRANJNH PRAVIL IN USPOSABLJANJA

Notranja pravila so interni pravi akt, s katerim morajo ustvarjalci arhivskega gradiva urediti svoje upravljanje z gradivom v digitalni obliki. Z notranjimi pravili morajo urediti izvajanje storitev s področij zajema in hrambe gradiva v digitalni obliki ter z njima povezanih spremljevalnih storitev tudi osebe, ki takšne storitve ponujajo. Ker gre za kompleksno in zahtevno nalogo, Arhiv RS in regionalni arhivi organizirajo usposabljanja, s katerimi skušajo pomagati tistim, ki pripravljajo notranja pravila. Na enodnevnem uvodnem seminarju, ki je namenjen tistim, ki se z notranjimi pravili šele seznanjajo, je predstavljen sam instrument

notranjih pravil, različne vrste notranjih pravil, ter postopki priprave in vzdrževanja notranjih pravil, kot jih predvideva zakonodaja. V šestih celodnevni delavnicah, namenjenih tistim, ki pripravljajo notranja pravila, pa so s praktičnimi primeri predstavljene s pripravo povezane ključne aktivnosti.

Izvedli smo

15 DELAVNIC

za pripravo notranjih pravil,

562 UDELEŽENCEV

PREDLOGE STROKOVNO- TEHNIČNIH NAVODIL (pSTN)

Temeljni namen dodatnih strokovno-tehničnih navodil je opredeliti sprejemni informacijski paket (SIP). Pristojni arhiv jih izda ustvarjalcu za vsako posamezno vrsto digitalnega arhivskega gradiva, ki se med seboj razlikujejo po strukturi zapisov, produkcijskem okolju in zahtevnosti. pSTN bodo določala vsebino in strukturo SIP, tako da bodo oblikovane predloge po navedenih vrstah digitalnega gradiva, v pomoč analiziranju ustvarjalčevega digitalnega poslovanja pa bodo pripravljene vprašalniki.

UREJEVALNIK SPREJEMNEGA INFORMACIJSKEGA PAKETA (UREJEVALNIK SIP 2.0)

Postopek prevzemanja arhivskega gradiva v digitalni obliki od njegovih ustvarjalcev v arhive se je v preteklosti izkazal za zahtevno nalogo. Zahteval je veliko koordinacije, usklajevanj in preverjanj. Zato da bi ta postopek čimbolj

poenostavili in standardizirali, smo slovenski javni arhivi izdelali namensko programsko orodje "Urejevalnik SIP" in s tem vsaj delno digitalizirali postopek izročitve digitalnih arhivskih zapisov.

(evidence, registre), dokumentne sisteme, elektronsko pošto, spletne strani; vsi lahko vsebujejo poleg besedilnih in mešanih še slikovne, zvočne, avdiovizualne zapise in prostorske podatke.

” ”

ALI STE VEDELI

*... da je programsko orodje
Urejevalnik SIP ustvarjal-
cem arhivskega gradiva na
voljo brezplačno in s polno
podporo pristojnega arhiva?*

” ”

Urejevalnik SIP omogoča ustvarjalcu arhivskega gradiva v digitalni obliki zapakirati gradivo na tak način, da ga lahko preda v pristojni arhiv, ta pa ga uvozi v e-arhiv. Z orodjem lahko pristojni arhivist izdela shemo profila; ta ustvarjalcu pove, v kakšnem formatu naj bo gradivo, določi datotečno strukturo gradiva, omeji število datotek v mapi in podobno. Za to uporabi napredni način Urejevalnika SIP. Ustvarjalec nato shemo

napolni z datotekami in s klikom ustvari sprejemni informacijski paket ali, kot rečemo skladno z referenčnim modelom OAIS, zapakira SIP. To stori z uporabniškim načinom orodja. Orodje poleg parametrov, ki jih v shemi določi pristojni arhivist, preverja tudi ustreznost formatov in s posebnimi algoritmi izračuna bitne vsote, ki ves čas hrambe tega gradiva služijo za njegovo dokazovanje celovitosti in avtentičnosti.

PRAVILNIK O ENOTNIH TEHNOLOŠKIH ZAHTEVAH (PETZ)

Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (ZVDAGA) iz leta 2006 je bilo določeno, da mora državni arhiv (tj. Arhiv RS) sprejeti enotne tehnološke zahteve ter z njimi podrobneje opredeliti poslovne, organizacijske in tehnološke pogoje za izpolnjevanje tega zakona ter na njegovi podlagi izdanih podzakonskih predpisov. Prva različica je bila sprejeta 1. decembra 2006, kasneje pa sta bili izdani še dve različici, 6. aprila različica 2.0 in 10. julija 2013 različica 2.1, ki je še danes v veljavi.

Z novelo ZVDAGA leta 2014 pa je določeno, da minister, pristojen za arhive (tj. minister za kulturo), podrobneje predpiše obseg in izvedbo faz priprave oziroma organizacije zajema in hrambe s pravilnikom o enotnih tehnoloških zahtevah.

UREJEVALNIK SIP 2.0

je namenjen v prvi vrsti ustvarjalcem arhivskega gradiva v digitalni obliki in je enostaven za uporabo, ko se z njim nekoliko spoznamo.

”

ALI STE VEDELI

...da je sledenje tem zahtevam zavezujoče za vse organizacije javnega sektorja ter za podjetja, ki želijo za svoje digitalne zapise priznavanje pravne veljavnosti že na podlagi zakona?

”

Pравилnik je bil februarja 2019 posredovan v neformalno obravnavo k večjim deležnikom s področja dolgoročne e-hrambe v Sloveniji tako iz javne kot iz zasebne sfere. Pridobili smo 16 obsežnejših odzivov, ki smo jih s pošiljatelji v večjem delu uskladili, pripravili novo različico pravilnika in jo avgusta 2019 posredovali preko Ministrstva za kulturo na portal e-demokracija z rokom za zbiranje predlogov za izboljšanje pravilnika do 9. septembra 2019. Pravilnik je v zaključni

fazi izdelave čistopisa, hkrati pa pripravljamo tudi odziv glede upoštevanja predlogov za vse vlagatelje teh. K pravilniku sodi še dvanajst prilog, ki predstavljajo različne obrazce za začetek postopkov, kot so: potrjevanje notranjih pravil, registracija ponudnikov, certificiranje opreme in različne kontrolne sezname, na podlagi katerih bo mogoče transparentno izvajati vse postopke na področju dolgoročne e-hrambe, določene z ZVDAGA.

”

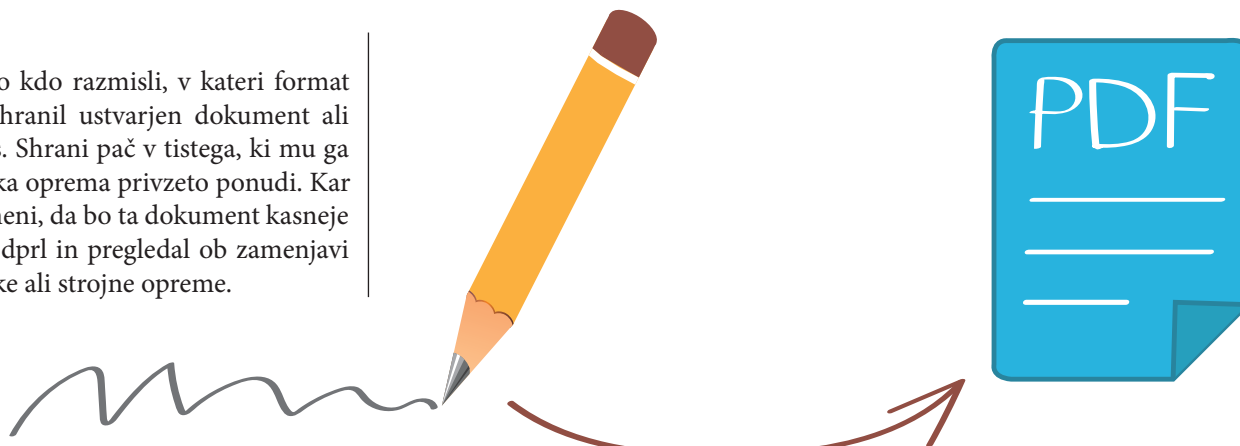
ALI STE VEDELI

... da so enotne tehnološke zahteve različica 2.1 obsegale 133 strani in 291 zahtev, novi Pravilnik, trenutno v različici 0.33 pa 52 strani in 176 členov, ki predstavljajo zahteve?

”

PROGRAMSKA ORODJA ZA PRETVORBO GRADIVA V FORMATE, PRIMERNE ZA DOLGOROČNO HRAMBO (PRETVORNIKI) IN VALIDACIJO (VALIDATORJI)

Redko kdo razmisli, v kateri format bi shranil ustvarjen dokument ali drug zapis. Shrani pač v tistega, ki mu ga programska oprema privzeto ponudi. Kar pa ne pomeni, da bo ta dokument kasneje še lahko odprl in pregledal ob zamenjavi programske ali strojne opreme.

V okviru tega projekta iščemo in preverjamo pretvornike, s katerimi bi pretvorili vse do sedaj zaznane vrste gradiva pri ustvarjalcih. Iščemo in preizkušamo pretvornike za tekstovno, slikovno, avdio vizualno gradivo, podatkovne baze, prostorske podatke, e-pošto in spletne strani. Naša želja je popolnoma avtomatizirana pretvorba vseh formatov z izdelanim končnim poročilom. Po izvedeni pretvorbi je treba izvesti tudi kontrole za preverjanje uspešnosti pretvorbe skladno s predhodno določenim načrtom. Najprimernejša metoda za ta namen je uporaba orodij za avtomatizirano preverjanje pretvorbe, če le obstajajo. Tudi ta orodja morajo biti preverjena, zato v okviru projekta iščemo in preizkušamo tudi programska orodja za preverjanje uspešnosti pretvorbe – validatorje.

”

ALI STE VEDELI

...ZAKAJ JE POMEMBNO, DA GRADIVO V DIGITALNI OBLIKI PRETVARJAMO V DRUGE FORMATE?

- *ker formati izginjajo ali se spreminjajo (hiter tehnološki razvoj),*
- *zaradi potrebe/zahteve po dolgoročni hrambi digitalnih zapisov,*
- *zaradi nadgradenj programske opreme,*
- *zaradi zamenjave programske opreme z drugo,*
- *zaradi zahteve po prehodu na standardni format ali pa se ta spreminja,*
- *zaradi zahteve po ukinitvi uporabe zaprtih (lastniških) formatov.*

”

PROGRAMSKA OPREMA ZA POPISOVANJE ARHIVSKEGA GRADIVA ZAMEJCEV IN SLOVENCEV PO SVETU

Arhiv RS mora skladno s predpisi voditi evidenco gradiva arhivskega gradiva, ki je v zamejstvu in po svetu ter se nanaša na Slovenijo in Slovence ter lastno gradivo dopolnjevati z reprodukcijami tega gradiva. Trenutno popisovanje arhivskega gradiva zamejcev in Slovencev po svetu poteka tako, da pristojni arhivisti opravijo obisk na lokaciji, kjer uporabnikom pokažejo osnove popisovanja ter rokovanja z gradivom. Uporabniki nato gradivo popisujejo v preglednice ali tekstovne datoteke, ki jih nato pošljejo v Arhiv RS. Popisovanje poteka povsem

samostojno, uporabniki arhivistov načeloma ne prosijo za pregled nad načinom in kvaliteto popisovanja. Odločili smo se, da ta proces digitaliziramo. Zato smo septembra 2019 izbrali in naročili programsko orodje scopeGo!, ki bo vezan na naš trenutni sistem popisovanja arhivskega gradiva scopeArchive. Izvajamo združevanje obstoječih podatkovnih baz Arhiva Republike Slovenije in regionalnih arhivov, zato bomo izbrani program v naše okolje integrirali šele po zaključeni združitvi obeh baz.

”

ALI STE VEDELI

... da je v Sloveniji s predpisi določeno, da je pretvarjanje gradiva v formate, primerne za dolgoročno hrambo, strategija dolgoročne e-hrambe?

”

PROGRAMSKA OPREMA ZA STROJNO VREDNOTENJE IN ODBIRANJE ARHIVSKEGA GRADIVA V DIGITALNI OBLIKI

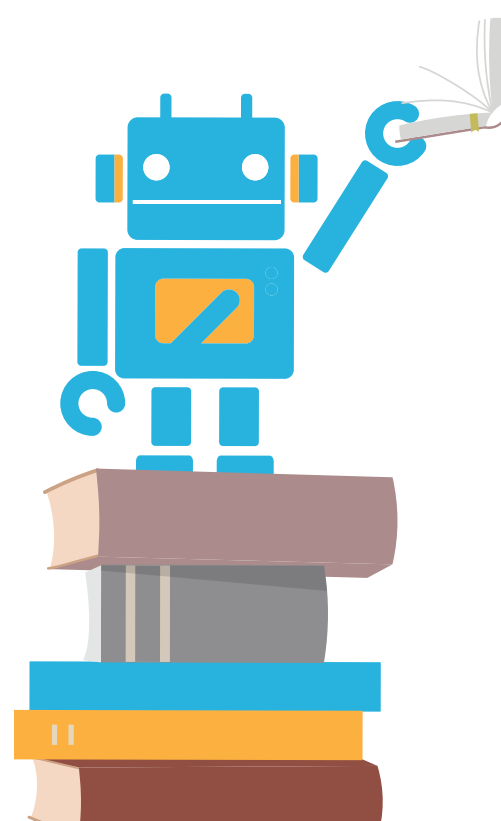
V okviru projekta e-ARH.si raziskujemo, ali nam pri vrednotenju in odbiranju gradiva v digitalni obliki lahko pomagajo sodobne tehnologije. Pri tem izhajamo iz dejstva, da vedno več dokumentarnega gradiva izvirno nastaja v digitalni obliki, kar posledično vpliva na vprašanje postopkov vrednotenja in odbiranja arhivskega gradiva. Ker vrednotenje zapisov temelji na številnih merilih, vključno z njegovo zgodovinsko, pravno, upravno, kulturno in znanstveno vrednostjo, v projektu preučujemo vprašanja, v katerih fazah v postopkih vrednotenja in odbiranja bi lahko na primer uporabili možnosti, ki jih ponuja umetna inteligenca. Ocenjujemo namreč, da »ročne« načine vrednotenja in odbiranja, kot se uporabljajo za zapise na fizičnih nosilcih, ne bo mogoče enostavno prenesti v elektronsko okolje glede na kompleksnost in eksponentno naraščajočo količino digitalnega gradiva. Uporabo tehnologije za strojno vrednotenje in odbiranje vidimo kot edino možnost, ki bo v prihodnosti zagotavljala učinkovito delo arhivistov, primerljivo z današnjim. Raziskave in rešitve projekta preverjamo tudi z eksperimenti. Enega od teh predstavlja primerjava vrednotenega in tudi odbranega gradiva na klasični način in tega, ki ga ovrednoti ter odbere programska oprema s pomočjo umetne inteligence. Na podlagi teh izsledkov bomo oblikovali nov pristop vrednotenja in odbiranja digitalnega arhivskega gradiva in izdelali programsko opremo za podporo tem procesom.

”

ALI STE VEDELI

... da je ena izmed prvih faz vrednotenja digitalnega gradiva deduplikacija, to je odstranitev večkratnih različic enega dokumenta s pomočjo programskih orodij?

”

DEDUPLIKACIJA

Rešitve za Slovensko javno arhivsko službo

DOLGOROČNA HRAMBA DIGITALNEGA ARHIVSKEGA GRADIVA V SISTEMU e-ARH.si

Po prevzemu digitalnega arhivskega gradiva od ustvarjalcev v e-ARH.si prevzemamo arhivi tudi odgovornost za zagotavljanje verodostojnosti tega gradiva. To bomo dosegli s pripravo in izvajanjem natančno določenih pravil upravljanja z digitalnim gradivom, hranjenim v e-ARH.si, identifikacijo in implementacijo nujno potrebnih programskih orodij ter nosilcev in formatov zapisov. S tem želimo zmanjšati vpliv intenzivno spreminjajoče se tehnologije na hranjeno digitalno gradivo ter zagotavljati njegovo zanesljivo dolgoročno dostopnost, uporabnost, celovitost, avtentičnost, trajnost in možnost ponovne uporabe.

ARHIVSKI INFORMACIJSKI SISTEM

”

ALI STE VEDELI

... da se samo 20 % vdorov v sistem zgodi zaradi lukenj v programski ali strojni opremi, za ostalo so krivi zaposleni?

(vir: Thycotic.com)

”

NADZORNI VARNOSTNI PROGRAM

Za nenehno spremljanje stanja sistema e-ARH.si smo v projektu nabavili nadzorni sistem Icinga2. Ta ob pravilni mrežni konfiguraciji omogoča, da se nanj lahko priklopijo vsi regionalni arhivi brez dodatnih licenc ali namestitev strežnika.

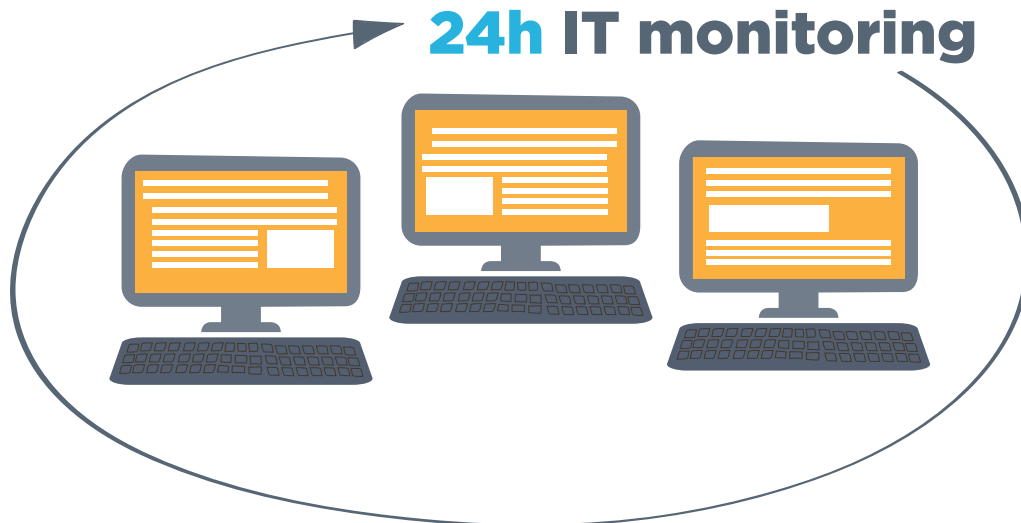
”

ALI STE VEDELI

... da nadzorni sistemi pomagajo pri predvidevanju izpadov informacijske infrastrukture?

”

24h IT monitoring

PREVERJANJE VARNOSTI SISTEMA e-ARH.si

S pomočjo neodvisnih strokovnjakov smo izvedli prvi varnostni pregled sistema e-ARH.si. Z njim smo želeli pridobiti neodvisno oceno tveganj, ki so bodisi posledica varnostno spornih konfiguracij ali neustrezne umestitve sistemov v informacijskem sistemu, bodisi odraz zlorabe pooblastil pri dostopu do informacijsko komunikacijskih virov. Varnostni pregled je pokazal nekaj pomanjkljivosti, ki smo jih uspešno odpravili.

”

ALI STE VEDELI

*... da so slovenski arhivski strokovni delavci do konca avgusta leta 2019 zajeli v informacijski sistem **2.053.767** zapisov?*

*... da je v bazi SJAS zajetih **23.691** zapisov za arhivsko gradivo, za katerega je potrebno dovoljenje skladno z ZAGOPP (Ur.l.RS 85/2016)?*

”

ZDRUŽITEV PODATKOVNIH ZBIRK ARHIVA RS IN REGIONALNIH ARHIVOV (SIRAnet)

Skladno z operativnim planom projekta e-ARH.si smo se v letu 2019 osredotočili na zelo zahtevno nalogo združitve podatkovne baze Arhiva RS (ARS) in skupne podatkovne baze šestih regionalnih arhivov SIRAnet v vzajemno podatkovno bazo SJAS. Po večmesečnih pripravah na združitev baz smo sredi septembra 2019 izvedli testno združitev obeh podatkovnih zbirk. Po končanem preverjanju ustreznosti prenesenih podatkov v vzajemno bazo sledi prehod na delo z eno vzajemno podatkovno bazo SJAS. Ta mora biti zaključen še pred koncem leta 2019.

Na videz obroben dogodek vzpostavitve ene vzajemne podatkovne baze SJAS predstavlja velik premik na področju popisovanja arhivskega gradiva v slovenski javni arhivski službi. Več kot dva milijona opisov arhivskega gradiva in več sto tisoč zapisov o lokacijah, tehničnih enotah, osebah, dogodkih, dosjejih, izvedenih transakcijah itd. predstavlja osnovo razvoja arhivskega informacijskega sistema slovenske javne arhivske službe, hkrati pa omogoča implementacijo novih tehnik in tehnologij upravljanja arhivskega gradiva.

Osnova upravljanja podatkov
arhivske vrednosti je
**DOKUMENTIRANJE in
STANDARDIZIRANJE.**

INTEGRACIJA KLASIFIKACIJSKIH SHEM ARHIVA RS IN SIRAnet

V okviru projekta smo uskladili enotno klasifikacijsko shemo fondov in zbirk, ki jo uporabljajo vsi slovenski javni arhivi za prikaz tektonike arhivskega gradiva oziroma razvrščanje fondov in zbirk v skupno bazo podatkov o arhivskem gradivu, ki ga hranimo. Vsi fondi in zbirke so bili v poletnih mesecih tega leta pre-rasporejeni v novo shemo. Klasifikacijska shema služi tudi uporabnikom arhivskega gradiva za orientacijo in iskanje arhivskega gradiva po tektoniki.

Arhivski zakon določa, da mora biti arhivsko gradivo pretvorjeno na način, da je zagotavljana njegova
**DOSTOPNOST, UPORABNOST, CELOVITOST in
AVTENTIČNOST** njegove vsebine.

CENTER ZA DIGITALIZACIJO ARHIVSKEGA GRADIVA

Arhivsko gradivo predstavlja nenadomestljivo pričevanje preteklih dogodkov in je pomemben del naše kulturne dediščine in nacionalnega spomina. Hranimo od srednjeveških pergamentnih listin, rokopisnih kodeksov, spisovnega in katastrskega gradiva, načrtov, do zemljevidov, zapuščin in fotografij; vsako pa zahteva svoje pogoje rokovanja in uporabe. Skoraj nujen je obisk arhiva, ki gradivo hrani. Pa je temu res tako? Napredek informacijsko-komunikacijskih tehnologije je zabrisal omejitve delovnih časov in razdalji med kraji. Slogan projekta e-ARH.si je: »Preteklost na doseg klik!« Zahvaljujoč digitizaciji (angl. digitization) arhivskega gradiva je to dejansko le en klik oddaljeno od udobja naših foteljev. Ena najpogostejše uporabljenih

besed zadnjih let je prav gotovo digitizacija. Tudi v povezavi z arhivskim gradivom. Digitizacija arhivske kulturne dediščine sodi med ene od temeljnih nalog in procesov, ki so na podlagi arhivske zakonodaje zaupani slovenskim javnim arhivom. Digitizacija arhivske kulturne dediščine omogoča večjo diseminacijo arhivskega gradiva, saj z njo gradivo postane dostopnejše. Digitalizacija (angl. digitalization) je z vidika virtualizacije arhivskega dela postala eno od ključnih orodij napredka informacijsko-komunikacijske tehnologije. Ta napredek je spremenil obnašanje naših uporabnikov glede dostopa do informacij. Te morajo biti dostopne takoj, na daljavo in ne glede na različne nosilce ali uradne ure upravljalcev informacij. V okviru projekta e-ARH.si smo vzpostavili

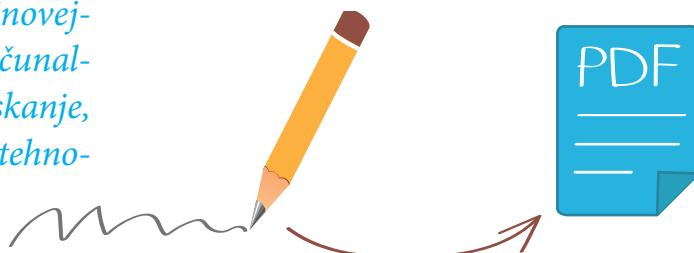
Center za digitizacijo arhivskega gradiva. V osrednjem slovenskem državnem arhivu v Ljubljani smo v ta namen uredili namenske prostore ter jih opremili s sodobnimi skenerji: knjižnim skenerjem, ki omogoča digitizacijo vezanega gradiva do velikosti A1; mikrofilmskim skenerjem, ki omogoča digitizacijo analognega arhivskega gradiva na mikrofilmih in mikrofiših; ter pretočnim skenerjem, ki omogoča učinkovito in varno digitizacijo nevezanega spisovnega gradiva. Ob zagotovitvi fizičnih pogojev za digitizacijo arhivskega gradiva smo poskrbeli tudi za opredelitev celotnega delovnega toka digitizacije in izvedli izobraževanje posameznih predstavnikov vseh slovenskih javnih arhivov.

ALI STE VEDELI

... da angleško govoreči svet razlikuje med postopkom digitizacije (ang. digitization), ki označuje pretvorbo analognega gradiva v digitalno, in postopkom digitalizacije (angl. digitalization), ki označuje preoblikovanje poslovanja organizacije z uporabo najnovejših digitalnih tehnologij kot so npr. računalništvo v oblaku, internet stvari, 3D tiskanje, umetna inteligenca, robotika, mobilne tehnologije, družbeni mediji in druge?

... da metapodatki omogočajo identifikacijo arhivskega gradiva, njegovo vsebinsko obdelavo, prikazovanje povezav med dokumenti, dokazovanje izvora, celovitosti ter avtentičnosti gradiva?

DIGITALNI FILMSKI CENTER

Sodobna digitalna produkcija prinaša nove oblike, formate in nosilce zapisov filmskega in avdio video gradiva, ki so ga producenti dolžni izročiti v Arhiv RS. S tem sta povezana tudi dostop in uporaba tovrstnega arhivskega gradiva. Sprejeli smo odločitev, da vzpostavimo lasten Digitalni filmski arhiv kot integralni del sistema e-ARH.si. Kupili smo specialno strojno in programsko opremo za digitizacijo ter nadaljnjo uporabo filmskega in drugega avdio video gradiva in vzpostavili ustrezne prostore.

DIGITALNI FILMSKI ARHIV

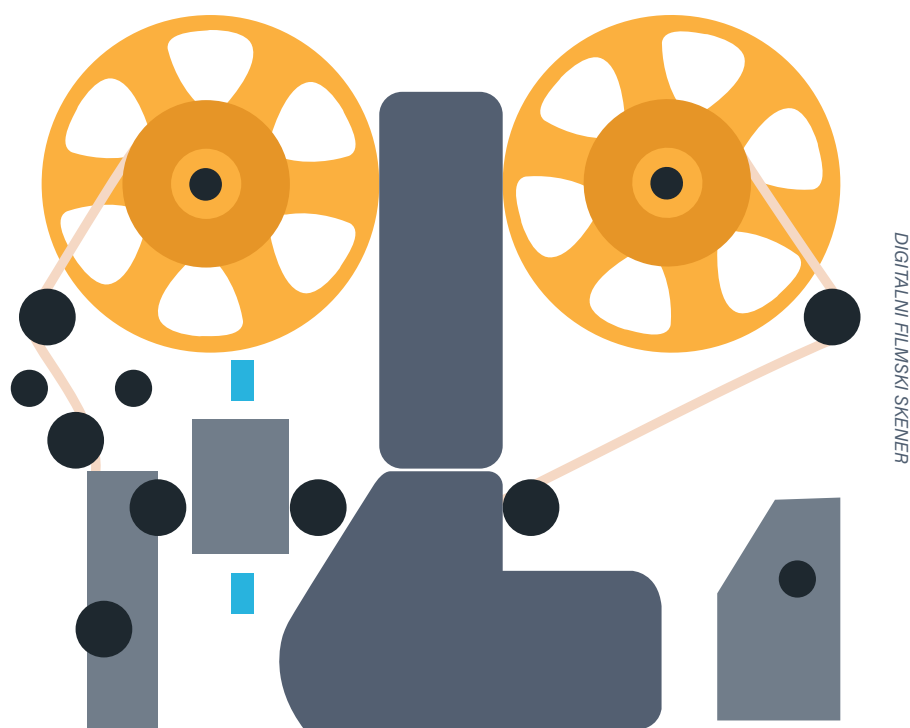
omogoča prevzemanje in upravljanje filmskega in avdiovizualnega arhivskega gradiva v digitalni obliki in nadaljnjo uporabo.

ALI STE VEDELI

... da Arhiv Republike Slovenije od leta 1968 skrbi za ohranjanje slovenske filmske arhivske dediščine in hrani zasebno ter javno filmsko arhivsko gradivo?

”

ALI STE VEDELI

*...da je najstarejši hranjen
filmski zapis v Arhivu
Republike Slovenije iz leta
1905, najnovejši pa iz leta
2019?*

”

OSNOVNE FUNKCIONALNOSTI DIGITALNEGA FILMSKEGA ARHIVA SO:

- pomoč pri sprejemu in validaciji prevzeta gradiva;
- uvoz digitalnih filmskih, avdiovizualnih ter ostalega spremljevalnega gradiva, povezanega s posameznim filmom in priprava za pregled v različnih formatih;
- uvoz že obstoječega ali novo digitaliziranega filmskega arhivskega gradiva;
- sprejemanje predvidenih formatov, uporabljenih tako v produkciji kot v postopku digitalizacije;
- sinhronizacija metapodatkov s podatkovnim sistemom scopeArchiv, ki je v ta namen uporabljan v Arhivu RS;
- podpiranje različnih delovnih tokov v okviru celotnega delovanja sistema;
- podpiranje različnih pravic dostopa in uporabe sistema (skrbnik sistema, filmski arhivist, arhivist, uporabnik).

Rešitve za uporabnike

DOSTOP DO ARHIVSKEGA GRADIVA

Arhivsko gradivo kot kulturna dediščina predstavlja vezni člen z našo preteklostjo, saj nam kot zapuščina časa nudi neposredni vpogled v delovanje vsakokratnih družbenih sistemov, institucij, skupin ali posameznikov ter njihovo komunikacijo. Iz njega je mogoče rekonstruirati splošno vzdušje ob prelomnih trenutkih naše zgodovine, družbene procese, ki so pripomogli h korenitim družbeno-političnim spremembam, ali

odkrivati usode posameznikov. Zaradi njegove vrednosti kot primarnega vira in „mostu“ do naše preteklosti je arhivsko gradivo pomembno za humanistične in družboslovne raziskave. Hkrati je neprecenljiv vir informacij za posameznike, ki lahko z njegovo pomočjo odkrivajo s svojo preteklost. Napredek informacijsko-komunikacijskih tehnologij je v zadnjih desetletjih korenito spremenil obnašanje družbe glede tega, kako dostopa do informacij. Te

morajo biti dostopne takoj, na daljavo in ne glede na različne nosilce ali uradne ure njenih upravljalcev. Digitalizacija ali virtualizacija poslovanja je tako posegla tudi na področje delovanja slovenskih arhivov in nas postavlja pred izzive, kako arhivsko kulturno dediščino prilagoditi potrebam naših uporabnikov in jo torej narediti čimbolj dostopno. V ta namen v okviru projekta e-ARH.si vzpostavljamo virtualne arhivske čitalnice, ki bodo, ob uspešni

tehnični realizaciji, čitalniške postopke prenesle v virtualno okolje. Naši uporabniki bodo lahko do arhivskega gradiva dostopali kar iz domačih foteljev, naročali kopije dokumentov ali se 'sprehodili' skozi virtualne arhivske razstave.

VIRTUALNA ARHIVSKA ČITALNICA

Pretteklost na dosegu klika bi lahko dejali, predstavlja slogan tudi za proces digitalizacije arhivskih čitalniških postopkov. V ta namen smo oblikovali koncept Virtualne arhivske čitalnice e-ARH.si (VAČ). Ta predstavlja kompleksen in visoko tehnološki razvit informacijski sistem, ki preko modularne zgradbe digitalizira vse ključne čitalniške procese; vodenja baz uporabnikov in evidenc, iskanja, naročanja in uporabe arhivskega gradiva ter interaktivnega nudenja arhivske strokovne pomoči. Poleg temeljnih delovnih procesov vzpostavlja tudi zahtevnejše funkcionalnosti povezane z dostopanjem do delno dostopnega in prilagojenega arhivskega gradiva in, kar je najpomembnejše, vzpostavlja funkcionalnosti urejanja oz. pregledovanja različnih vrst elektronskega arhivskega gradiva (npr. besedilni in mešani dokumenti, avdio-video gradivo, prostorski podatki). Slovenska javna arhivska mreža je obvezana nuditi dostop do arhivskega gradiva, ki ga hrani, vsem zainteresiranim uporabnikom. Z vzpostavitvijo sedaj tudi oddaljenega dostopa bo VAČ zagotavljala enostavnejšo in učinkovitejšo podporo različnim tipom uporabnikov in njihovim potrebam; od popolnih arhivskih laikov do naprednih arhivskih strokovnih delavcev in tehničnih skrbnikov, vključno z uporabniki iz ranljivih skupin (slepih, slabovidnih, gluhih, naglušnih).

ALI STE VEDELI

... da bo Virtualna arhivska čitalnica dostopna ranljivim skupinam v skladu z Zakonom o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij?

VIRTUALNA ARHIVSKA ČITALNICA – zapis v brajici

KONCEPT

VAČ je zasnovan kot modularno in tehnološko dovršen, stalno razvijajoč se, nadgradljiv ter varen informacijski sistem, ki ga sestavljajo glavni moduli:

- Iskanje
- Prijava/registracija
- Upravljanje z naročili
- Statistika/evidence
- Priprava in posredovanje
- Uporaba
- Pomoč uporabnikom
- Virtualna razstava

Sam proces razvoja informacijske rešitve VAČ sestavlja več faz. V prvi fazi smo analizirali čitalniške delovne procese, s tem zajeli zahteve ključnih uporabnikov in jih nato uredili v dokumentu funkcionalnih specifikacij. Na podlagi zahtev smo z izbranim razvijalcem idejno zasnovo razgradili in septembra leta 2018 pričeli z razvojem informacijske rešitve VAČ, ki že prehaja v zaključno fazo testiranja. S takšno

razvojno in inovativno naravnostjo nastopamo kot eni izmed vodilnih institucij na področju digitalizacije čitalniških arhivskih delovnih procesov ne samo pri nas, temveč tudi širše. Pri tem sledimo vodilu, da posameznikova invalidnost ne sme biti

Arhiv Republike Slovenije je v projektu e-ARH.si: ESS 2016–2020 zaposlil slepo osebo in s tem postal eden redkih delodajalcev v Sloveniji, ki zaposluje slepo osebo.

ovira, da ne bi mogel spoznati svoje preteklosti in slovenske kulturne dediščine. V ta namen smo uredili fizične dostope do arhivskih zgradb in čitalnic, le-te opremili z bralniki, lupami, induktivnimi zankami, brajevimi vrsticami ter prilagodili spletne strani arhivov javne arhivske mreže. A to je bil le prvi korak; zahtevnejši je v teku, saj prilagajamo tudi raznovrstno arhivsko gradivo – od srednjeveških listin, fotografij, dokumentov na papirju, mikrofilmih do nenazadnje celovečernih slovenskih filmov.

ARHIVSKO GRADIVO DOSTOPNO TUDI RANLJIVIM SKUPINAM - Prilagoditev različnih vrst arhivskega gradiva za dostopnost ranljivim skupinam

Slovenski javni arhivi sledimo temu, da je dostopnost arhivskega gradiva temeljna pravica vsakega posameznika ne glede na njegove zmožnosti. Zato smo si v projektu e-ARH.si kot eno izmed množice nalog zadali tudi to, da bomo prilagodili različne tipe gradiva (filmsko arhivsko gradivo, listina s pečatom, spisovno in slikovno arhivsko gradivo (fotografije, plakati, letaki), zvočni posnetki) ranljivim skupinam ter s tem pridobili tudi osnovna znanja in izkušnje za naprej.

Glede na projektni načrt, je ciljna vrednost števila popisnih enot digitalnega gradiva, prilagojenih za dostop ranljivim skupinam: 1000.

ALI STE VEDELI

... da slepi potrebujejo opis fotografije, da vedo kaj prikazujejo?

ALI STE VEDELI

... da je dostop do arhivskega gradiva temeljna pravica vsakega posameznika?

... da se število državljanov s funkcijskimi omejitvami ali invalidov (15 % delovno aktivnega prebivalstva ali 80 milijonov ljudi) lahko s staranjem prebivalstva Evropske unije še poveča?

... da je po podatkih Statističnega urada RS je v Sloveniji ocenjeno število invalidov 12 do 13 % prebivalstva (160.000 do 170.000)?

... da smo čitalnice Arhiva Republike Slovenije in regionalnih arhivov opremili s tehnologijami, ki omogočajo dostopnost arhivskega gradiva tudi ranljivim skupinam?

... da slepa oseba za uporabo računalnika potrebuje dodatno opremo v vrednosti najmanj 6.000€?

OSNOVNE METODE PRILAGAJANJA RAZLIČNIH TIPOV ARHIVSKIH GRADIV ZA RANLJIVE SKUPINE SO:

- zvočni opis (avdiodeskripcija),
- pretvorba pisnega besedila v zvok,
- digitalizacija gradiva s prepoznavo besedila (OCR),
- replike,
- kopije,
- pretvorba v brajico,
- pretvorba zvoka v tekst.

PRILAGODITEV SLOVENSKEGA FILMA RANLJIVIM SKUPINAM

Slovenski filmi predstavljajo pomembne del slovenske kulturne dediščine, zato smo želeli omogočiti dostopnost filma tudi za ranljive skupine. V okviru projekta e-ARH.si smo leta 2018 kultno slovensko komedijo *To so gadi* prilagodili za ranljive skupine. Film smo digitalizirali, mu dodali podnapise, tolmačenje v slovenski znakovni jezik in zvočni opis. Da smo to lahko izvedli, smo potrebovali sodelovanje strokovnjakov z

različnimi ekspertnimi znanji – zvočno opisovalko, snemalca, montažerja, tolmačko slovenskega znakovnega jezika in še mnogo drugih. Prvo projekcijo filma smo izvedli 6. novembra 2018 v Kinoteki, ki se jo je udeležilo skoraj sto gledalcev. Večino publike so predstavljale ciljne skupine, torej gluhi in naglušni ter slepi in slabovidni obiskovalci. Slepici so lahko uživali v detaljih, ki so jim bili do sedaj brez zvočnega opisa nedosegljivi, gluhi so

pa lahko prvič uživali v filmski predstavi s svojci, ki se niso rabili ukvarjati s tolmačenjem. Zvočna opisovalka je prizor na fotografiji opisala takole: »Na stopnišču v hiši poteka sestanek stanovalcev. Starejši moški se repenči.« Tega prizora slepi gledalec brez zvočnega opisa ne more zaznati. Dialogi v filmu so tolmačeni v slovenski znakovni jezik, dodani so tudi slovenski podnapisi, ki omogočajo lažjo sledljivost in razumljivost naglušnim gledalcem.

Kako slepi uporabniki gledajo film?

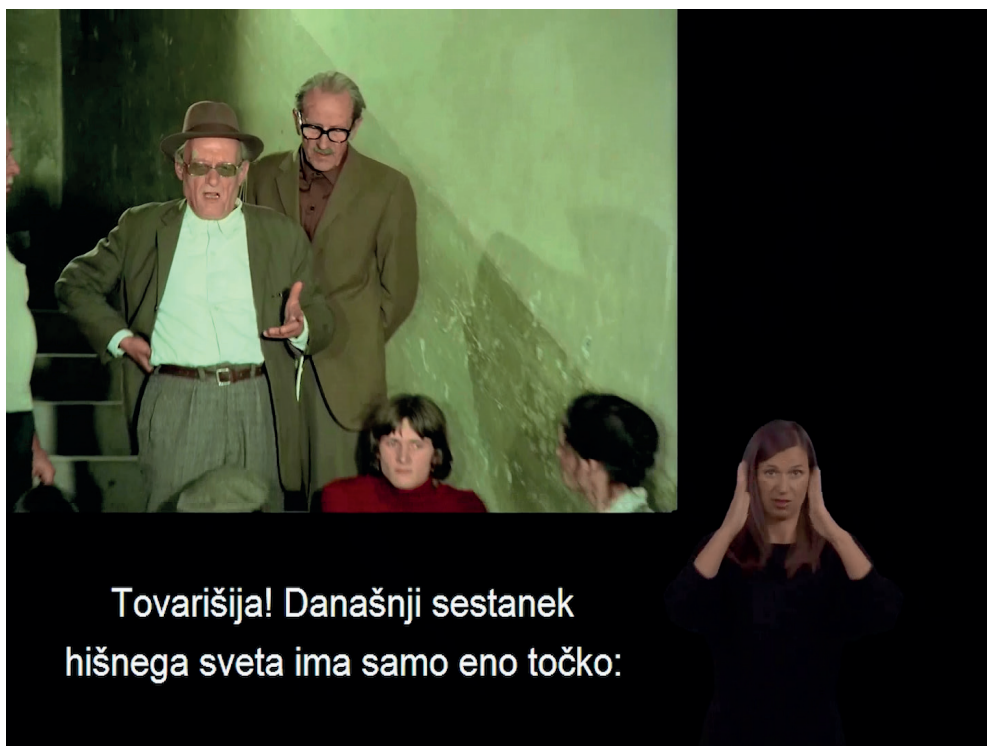
Brez zvočnega opisa **težko!**

Kako gluhi uporabniki slišijo filmske dialoge?

Brez tolmačenja v slovenski znakovni jezik **težko!**

IZDELAVA KOPIJE LISTINE S PEČATOM

Želeli smo izdelati kopijo listine, ki bo čim bolj podobna originalu in bi bila namenjena obiskovalcem s posebnimi potrebami, predvsem slepim in slabovidnim, ki jo lahko tudi potipajo brez bojazni, da bi uničili arhivsko gradivo. Kopija listine je s tega vidika zanimiva tudi za vse ostale obiskovalce. Izdelali smo kopijo ustanovne listine cistercijskega samostana Kostanjevica na Krki (SI AS 1066, Zbirka listin, št. 7) iz leta 1249. Originalna listina velikosti 57cm x 45 cm je izdelana iz pergamenta. Na njo je z rumeno-rdečo svilenim vrvcico pritrjen pečat koroškega vojvode Bernharda Spanheimskega iz rdečega voska. Na hrbtni strani pečata je odtis elipsastega pečatnika. Pri izdelavi kopije smo prvič uporabili moderno – 3D tehnologijo. Pri izdelavi kopije smo povezali različne stroke, informatike, arhiviste, tehnike in konservatorje-restavratorje; sodelovalo je 14 različnih strokovnjakov.

Tovarišija! Današnji sestanek
hišnega sveta ima samo eno točko:

FOTOGRAFIJA: Prizor iz prilagojenega filma *To so gadi*.

Ustanovna listina cistercijskega samostana Kostanjevica na Krki – leva polovica original, desna polovica kopija.
Pri izdelavi replike listine je bil uporabljen kozji pergament, obstojni tuši črnila za zapis, naravni vosek, parafin in bombažna preja.

”

ALI STE VEDELI

... da smo prvi v Sloveniji prilagodili celovečerni film tako, da je dostopen sočasno različnim ranljivim skupinam: slepim, slabovidnim, gluhi in naglušnim?

... da gluhi in naglušni potrebujejo tolmačenje v slovenski znakovni jezik oziroma prepis besedila zvočnih in video posnetkov, da vedo, o čem se liki pogovarjajo?

”

PRILAGODITEV SPLETNIH STRANI SLOVENSКИH ARHIVOV RANLJIVIM SKUPINAM

Spletni dostop bo zagotavljal podporo različnim tipom uporabnikov - vključno z uporabniki iz ranljivih skupin (slepih, slabovidnih, gluhih, naglušnih). Projekt e-ARH.si tako odpravlja ovire in širi dostopnost arhivov in njihovega arhivskega gradiva tudi za ranljive skupine naše družbe.

PRILAGODITEV ZVOČNIH ZAPISOV RANLJIVIM SKUPINAM

Prilagajamo tudi zvočne zapise, saj so zvočni posnetki nedostopni za gluhe, delno tudi za naglušne uporabnike. Odločili smo se za prilagoditev audio-video gradivo Urada Vlade RS za komuniciranje in njegovih predhodnikov, fond SI AS 2057 Urad Vlade Republike Slovenije za informiranje, 1991–2005.

PROGRAMSKA OPREMA ZA ANONIMIZACIJO

Kot zapuščina časa arhivsko gradivo vsebuje podatke, ki razkrivajo intimne in številne druge lastnosti posameznika, njegova razmerja, zdravstveno stanje, zato lahko javna objava, nepravilna uporaba ali zloraba teh podatkov ogrozi posameznikovo dostojanstvo, celo njegovo osebno varnost in zato pomeni kršitev človekovih pravic, njegove zasebnosti in tudi duševne integritete. Da bi zagotovil najvišjo možno stopnjo varovanja osebnih podatkov in hkrati zagotovil dostopnost arhivskega gradiva je zakonodajalec v arhivskem zakonu predvidel varnostni mehanizem, ki mu pravimo anonimizacija. Anonimizacija označuje postopek, v katerem na kopijah arhivskega gradiva prekrijemo vse tiste osebne podatke, s katerimi se uporabniki

ne smejo seznaniti, a hkrati omogočimo kar se da širok dostop do arhivskega gradiva, ki bi bilo sicer nedostopno. Anonimizacija je tako iz vidika stroškov in tudi časa zelo zahteven postopek. V okviru projekta e-ARH.si zato iščemo rešitve, s katerimi bi anonimizacijo izvajali čim bolj učinkovito in to z uporabo sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije. V tem duhu je anonimizacija pravzaprav katalizator digitalizacije storitev slovenskih arhivov. Zaradi nje se je v zadnjih letih pričela sistematična digitalizacija arhivskega gradiva polpretekle zgodovine, ki vsebujejo večje količine varovanih osebnih podatkov. Stranski produkt tega pa je večanje dostopnosti arhivskega gradiva, ki bo uporabnikom v prihodnosti dostopno tudi v virtualni arhivski čitalnici.

”

ALI STE VEDELI

... da spletne strani zaradi novih grafičnih tehnologij postajajo vedno bolj nedostopne za slepe uporabnike?

... da je po ocenah iz leta 2013 na ravni Evropske unije za invalide dostopnih manj kot 10 % spletišč?

”

S transkripcijo (zapisom) zvočnih posnetkov omogočamo dostop tudi naglušnim uporabnikom.

”

ALI STE VEDELI

... da se Republika Slovenija glede dostopnosti arhivskega gradiva prišteva med najbolj odprte države v Evropi?

... da anonimizacija vzpodbuja množično in sistematično digitalizacijo arhivskega gradiva, ki vsebuje osebne podatke in jih hranimo slovenski javni arhivi?

”

Seznanjanje javnosti s potekom in rezultati projekta

Projekt e-ARH.si: ESS 2016–2020 je prinesel pozitivne spremembe pri dožemanju pomena stika slovenskih javnih arhivov z javnostjo. Zainteresirano javnost seznanjamo z izzivi e-arhiviranja, predstavljamo primere dobrih praks iz Slovenije in tujine, in s tem večamo zaupanje javnosti v e-rešitve, ki nam bodo, v to smo prepričani, v prihodnosti olajšale stik z našo skupno kulturno dediščino. Da bi

z dognanji projekta seznanili kar najširšo javnost, prirejamo konference, seminarje, delovne sestanke in tudi izobraževanja s področja e-arhiviranja in notranjih pravil. Lotili smo se tudi izdelave informativnih brošur, promocijskih materialov in predstavitvenih filmov, ki bodo omogočili, da bodo naša spoznanja in rezultati dostopni čim širšemu krogu uporabnikov tudi na socialnih omrežjih.

”

ALI STE VEDELI

... da smo v okviru projekta e-ARH.si doslej priredili štiri mednarodne konference, ki se jih je udeležilo preko 800 udeležencev?

... da so člani projekta objavili več kot 120 strokovnih in znanstvenih prispevkov v domačih in tujih publikacijah ter tako prispevali k obogatitvi bibliografskega opusa?

... da smo v okviru projekta e-ARH.si doslej priredili štiri mednarodne konference, sodelovali na več kot 50 mednarodnih in nacionalnih dogodkih in rezultate svojega dela predstavljali v 10 državah po vsem svetu. Obiskali smo 3 celine.

”

Projekt razvoja slovenskega elektronskega arhiva e-ARH.si delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada, v okviru Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

Založil in izdal Arhiv Republike Slovenije, november 2019.

Uredniški odbor: dr. Tatjana Hajtnik, dr. Gregor Jenuš, mag. Nina Gostenčnik, Mojca Kosi, mag. Oblikovanje: Helikopterdesign
Naklada: 300 izvodov